

Med fokus på: Kontakt

Av Cia Brändefors

Vad är egentligen kontakt? Det är att råtten frivilligt söker sig till dig för trygghet, för vägledning, för lek och för kel. Råtten håller koll på var du är och du är det viktigaste i råtans liv. Kontakt, precis om kärlek måste förtjänas och arbetas med. Blanda inte ihop kontakt med blind lydnad. Du kan ha en lydig råtta utan att ha kontakt, den kan lyda av rädsla. MEN. Har ni kontakt så blir råtten oftast lydig också. Hur märker du då om du har kontakt med din rådis?

Kontaktens fem komponenter:

Kontakten handlar om råtans attityd till och syn på dig och kan delas upp i fem områden:

Föraren som trygghet: Det här är inte så svårt, det innebär att råtten söker skydd hos dig i hotfulla situationer. Om något skrämmer råtten så kommer den till dig i full galopp, snarare än att dyka in under soffan. Råtten har dessutom inga problem med att somna hos dig och den kan slappna av fullständigt tillsammans med dig.

Föraren som vägledare: Med att råtten söker vägledning menar jag att råtten ser dig som problemlösare och någon med gott omdöme. Det kan yttra sig så att råtten kommer och hämtar dig när det är bråk i buren, att den "frågar" dig om besökaren är trevlig innan den hälsar, eller att den kommer och hämtar dig när den vill undersöka något spännande, men lite läskigt.

Föraren som lek-tant: Här kommer agility, trick och även miljöträning in. Råtten förknippar dig med allt som är roligt. Den pigga, glada råtten trummar med tassarna på skåpet med agilityhinder och ger dig uppfodrande blickar, eller den sitter vid ytterdörren och stirrar intensivt på dig. Istället för att hitta på bus som att gräva upp blomkrukan eller stjäla deklARATIONEN så ber råtten dig att leka med den.

En del råttor hittar även själva på lekar och kommer för att be dig vara med. Under en härlig sommar huserade Mara och Buffy fritt i mina svärföräldrars trädgård. Mara kom regelbundet sättande för att jag skulle följa med och titta på det nya fina håll som hon just grävt i rosenrabatten, under syrenen eller bakom växthuset. Hon visade lyckligt hur hon kunde springa ut och in i det och verkade djupt besviken över att jag inte ville/kunde krypa in i hennes braiga grop.

Föraren som puts-tant: Det är omöjligt att ha råttor och missa hur de njuter av att putsa varandra och av att bli putsade. Det har inte bara till uppgift att rensa pälsen utan handlar även om att stärka banden i flocken. När din råtta putsar dig och ber om att bli putsad (=bli kliad, masserad, smekt och kelad) så visar det att även du är en del av flocken.

Det magiska bandet: Det här är något som knappast går att beskriva. Alla har väl hört talas om hundar som verkar känna på sig när ägaren är i en krissituation och skyndar till undsättning, eller om hundar som är så fokuserad på sin ägare att de nästan verkar kunna förutse vad matte/husse vill innan de har sagt det eller ens vet det själva. Det talas om en-gång-i-livet- hästar och hundar. En samhörighet och ett samförstånd mellan ägare och djur som är så total att den i det närmaste är övernaturlig.

Du kan uppleva samma sak med din råtta. Råtten verkar nästan läsa dina tankar, tar du fram rekvisita för att träna, så gör den tricket innan du har hunnit visa den, om du kommer för att hämta råtten i buren så sitter den redan och väntar på dig osv. Bandet kan

vara så starkt att råttan kan "ropa" på ägaren om något händer. Buffy tuppade av i buren och Xena behövde min omedelbara hjälp. Jag kunde inte höra henne, men jag visste och därmed hann jag ingripa i tid.

Får du en enda sådan här råtta i ditt liv så är du otroligt lyckligt lottad, detta kan nämligen inte tränas, utan är en gåva från gudarna.

Att träna upp kontakten

Trösten är att de övriga fyra komponenterna i kontakten kan tränas, och lyckas du så får du ett underbart band till din råtta. Även om det inte är av det övernaturliga slaget.

Om man nu har en råtta som är pigg och glad och busig, men är helt ointresserad av matte/husse och bara bryr sig om att springa eller om man har en råtta som är livrädd för allt och alla och nästan får hjärtstillestånd när man tar i den. Tja, vad gör man då?

Det första steget är att få din råtta att överhuvudtaget söka sig till dig. Oavsett om din råtta är rädd eller bara ruskigt själv-ständig, så är steg 1 att vara ensam (= inga andra människor, råttor eller andra djur) med din råtta i en miljö där du hamnar helt i centrum. Leta reda på ett rum som helt saknar gömställen, det kan tex vara ett torkrum i tvättstugan eller trappuppgången med sina kala väggar. Sätt dig på golvet (ta med en kudde att sitta på och en bok) och sätt ner råttan på marken. Nu är vi där igen med tålmod, tålmod, tålmod. Du ska nämligen vänta tills råttan kommer till dig. Det här kan bokstavligen ta timmar, det enda du kan göra är att vänta. Ropa inte, locka inte, trösta inte, utan sitt bara still och vänta.

Råttor kan reagera på olika sätt. Hera far som ett jehu över golvet och dyker in i mitt hår. Läskigt, läskig, läskigt! Buffy däremot kröp upp i ett hörn och gick in i zombie-mood. Det vill säga blicken blev helt tom och hon var inte närvarande. När hon blev så så väntade jag helt enkelt (SURPRICE!) och tillslut kom hon. Tricket är att du skall vara den tryggaste platsen, alternativt den roligaste platsen i rummet. En rädd råtta ska lära sig att söka tryggheten hos dig, för att komma undan den öppna platsen. Den självständiga råttan skall tröttna på att upptäcksfärda i ett alldeles tomt, tråkigt rum och istället börja utforska dina kläder och klättra på dig, se dig som lek-tant helt enkelt.

Det här är grundtekniken och den behöver användas ofta och regelbundet. Försök ta en timma om dagen att sitta så här, tills råttan direkt söker sig till dig. Så småningom skall du uppmuntra en rädd och osäker råtta att undersöka rummet (dvs du är råttans vägledare). Ha inte för bråttom, utan vänta tills råttan själv visar nyfikenhet och uppmuntra då och förstärk. Så småningom fortsätter du med agility och trick och fyller funktionen som lek-tant.

Den självständiga råttan lär sig att du är rolig med ovanstående teknik, men den ska också lära sig att du är trygghet. Här är det bäst att träna ute. Låt råttan gå på upptäcksfärd, följ efter den på någon meters avstånd. Dina tunga steg skrämmer bort ormar, fåglar drar sig för att göra störtdykningar så nära människan och du ser var råttan tar vägen, speciellt agouti är svåra att se i under-vegetationen, håll även utkik efter katter och hundar. Ha tålmod och låt råttan undersöka och springa runt, tills den tröttnar och inte vill längre. Den skall då självmant komma till dig, söka skydd och vilja upp i famnen. Bli inte

förvånad om ni promenerar runt i skogen i ett par timmar. Råttan kommer, det är bara en fråga om tid. Precis som vid tomma-rummet-träning så måste det här tränas regelbundet för att få verklig effekt. (Miljöträning ökar även råttors självförtroende och intelligens, se mina artiklar HR dec 2002 och feb 2003)

Den självständiga råttan behöver även läras att söka vägledning hos föraren. En del hopphästar lider av hybris och slår sig fria från tygeln det sista galoppsprånget fram till hindret. De vet nämligen precis vad de skall göra och behöver minsann inte någon ryttare som lägger sig i. För att kunna rida de svåra klasserna i hoppning så måste hästen kunna vända på en femöring samt kunna korta och långa sina galoppsprång med en 1/2 sekunds varsel. Det är omöjligt om hästen slår sig fri. Det bästa sättet att lära den att söka stöd och direktiv av ryttaren är att ställa upp en kombination av hinder med luriga avstånd. Om hästen inte lyssnar och kortar sina galoppsprång så dammar den rätt in i nästa hinder. Det handlar om att väcka hästen och ge den perspektiv på vad den kan och inte kan. Den måste lära sig att det är bättre (och säkrare...) om häst och ryttare arbetar tillsammans. Det är alls inte frågan om att knäcka en lovande hopphäst eller skrämma den, utan att visa den att den behöver stöd och hjälp.

Jobba på samma sätt med din överdrivet självständiga råtta. Försätt den i situationer där den måste söka hjälp hos dig. Ett bra sätt är att låta den sitt högt upp på en hylla, som den inte kan ta sig ner från på egen tass. Låt din hand, arm eller annan kroppsdel fungera som en bro till något annat föremål som den kan använda för att komma ner på golvet. Kanske en planka lutad mot väggen, och precis utom skutt-håll för råttan men som den kan nå genom att klättra på dig. Tanken är att råttan skall lära sig att du kan hjälpa den att lösa problem och situationer som den inte klarar av ensam. Precis som vid de övriga teknikerna är det här något som måste övas ofta, variera klurigheterna och jobba på olika ställen i olika miljöer.

En del råttor vägrar att kela. Det gäller framförallt pigga honor, som liksom aldrig verkar ha tid. Det går faktiskt att lära även dessa upptagna damer att njuta av att mysa hos dig. Välj tillfällen när ni har äventyrat länge tillsammans (tex i skogen eller på tävling) och råttan är lite sömning och trött. Ge råttan mjuk massage i cirklande rörelser över nacke, rygg och mage, håll bara på någon minut. Var uppmärksam på hur råttan reagerar och låt det inte bli ett tvång. Att sova under tröjan brukar vara populärt, passa på att smeka och klappa på den lilla bullen där under tyget. Buffy hävdade av princip att kel och gos var helt bortkastat. Så småningom ändrade hon åsikt, men rackarns heller om hon tänkte erkänna det. Istället kom hon helt apropå släntrande över soffan, satte sig alldeles bredvid min hand, och försökte se oberörd ut. Om jag inte genast reagerade, så kröp hon under min hand, fortfarande med samma jag-är-bara-ute-på-promenad-och-din-hand-råkar-vari-i-vägen-uttryck i sitt lilla ansikte. Det handlar om att iaktta sin råtta att se, tolka och reagera på diskreta signaler, det är mycket få som är så tydliga som Xena när de vill gosa. Hon klättrar helt sonika upp i knät, rullar över på rygg och formligen flyter ut i mitt knä, med halvslutna ögon och ett lojt leende.

Ju mer tid du tillbringar med din råtta och ju mer saker ni gör tillsammans desto bättre lär ni känna varandra. Sätt dig in i råttans situation: hur ska den kunna älska och lita på

någon den inte känner? Låt råttan vara med dig, låt den sova hos dig när du tittar på TV eller jobbar vid datorn, låt den sitta under jackan när du går på kvällspromenad och vara med när du diskar. Utöver alla dessa arrangerade träningar: dela vardagen, då kommer kärleken och med den kontakten.

Till sist...

Det går att stärka och utveckla de olika komponenterna i er kontakt, men varje råtta har ändå vissa begränsade förutsättningar. Långt ifrån alla kommer att bli superkeliga, och hur mycket du än förtjänar det så kommer vissa råttor aldrig att se dig som vägledare och ytterligare andra kommer ytterst sällan söka skydd hos dig eller be dig hitta på lekar. Med en del råttor kommer du bara att lyckas med två av komponenterna och med andra med tre, men du kommer ingenstans om du inte försöker! Ibland kan bristande kontakt bottna i att råttan inte är mentalt mogen och den börjar söka sig till dig först på äldre dar, andra råttor är underbart kontaktsökande som bäbisar, men blir med tiden mer distanserade.

Framförallt handlar det om råttans personlighet, och den påverkas både av miljö och arv. Köp därför alltid råttor från väl-renommerade uppfödare. Ta dig tid att hälsa på föräldrarna och fråga uppfödaren om deras beteende och personlighet. Tycker du om föräldrarna så är chansen större att du kommer att trivas med barnen.

Ett varmt tack till Lycia Boklund, Gail Adam och Staffan Vilcans som hjälpt mig mycket den här artikeln. Era erfarenheter, kloka kommentarer och råd har varit ovärderliga!